

Vývoj dotazníku ke zjišťování subjektivních stížností na paměť u seniorů

Autor

Zuzana Kalná

Školitel

Doc. MUDr. Aleš Bartoš, PhD.

AD centrum, Psychiatrické centrum Praha

Úvod

Stížnost na špatnou paměť v seniorském věku je obvyklá. Paměťovými zkouškami se někdy nepodaří objektivně prokázat skutečnou poruchu. Přesto mohou být takové stížnosti prvním signálem mnoho let před rozvojem Alzheimerovy nemoci (AN). Protože dotazník ke strukturovanému a kvalifikovanému zhodnocení subjektivních stížností na paměť chybí, rozhodli jsme se ho vytvořit.

Cíl

Připravit dotazník obsahující seznam vhodných otázek ke zjišťování subjektivních stížností na paměť a dalších kognitivních funkcí a získat první zkušenosti v populaci normálních seniorů a pacientů s Alzheimerovou nemocí (AN). Výsledkem by měl být krátký dotazník s nejčastějšími stížnostmi na paměť u pacientů s počínající Alzheimerovou nemocí.

Metodika

Na základě klinických zkušeností, z lékařských zpráv a dostupné literatury jsme sestavili 112 otázek rozdělených do několika kategorií podle převažující kognitivní domény (paměť, exekutivní funkce, orientace v čase a prostoru, řeč a zrakově-prostorové schopnosti). Kvůli časové snesitelnosti jsme vybrali 38 nejdůležitějších otázek s možnými odpověďmi: ne, ano, nevím-nelze určit. Tento dotazník vyplnily různé skupiny osob: 55 posluchačů Univerzity třetího věku, 30 normálních seniorů účastnících se výzkumného projektu AD centra (70 ± 4 roky, 66% žen, Montrealský kognitivní test (MoCA) 27 ± 3 body), 30 pacientů s mírnou demencí nebo mírnou kognitivní poruchou způsobenou AN (76 ± 8 let, 60% žen, Mini-Mental State Examination (MMSE) 26 ± 4 body, MoCA 21 ± 5 bodů) a u 15 z nich také doprovázející osoba (většinou partner/ka nebo dítě pacienta).

Výsledky

Pacienti s počínající nebo velmi mírnou AN si významně více stěžovali na paměťové poklesky ve více otázkách než normální senioři (9 vs 4 z 38 položek; $p = 0,001$). U deseti otázek pozitivně odpovídali pacienti statisticky významně častěji než normální senioři ($p < 0,05$). Největší rozdíl vykazovaly položky „potíže vzpomenout si na informace z nedávných rozhovorů“ ($p=0,007$), „potíže samostatně cestovat v důsledku problémů s orientací“ ($p=0,017$) a „nutnost vracet se při čtení textu k již přečtenému“ ($p=0,019$). Oproti očekávání z klinické praxe byly málo užitečné otázky týkající se časoprostorové orientace a vzpomenout si na události v blízké minulosti v řádu hodin či dnů. Po důkladných psychometrických analýzách a klinických úvahách jsme dotazník zkrátili na výběr 17 nejhodnotnějších položek (tab. 1).

Závěr

Vytvořili jsme první originální dotazník (tab. 1) postihující nejčastější stížnosti na paměť a další kognitivní funkce. Podle nových zkušeností budeme zpracovávat další, zatím nevyužité otázky.

Studie byla podpořena grantem IGA č. NT 13183 a Programem rozvoje vědních oblastí na Univerzitě Karlově PRVOUK č. P 34/3LF (Psychoneurofarmakologický výzkum).

Tab. 1 Dotazník ke zjišťování subjektivních stížností na paměť

Dotazník subjektivních stížností na paměť v posledních 3 měsících					
				NE	ANO
	Máte potíže s orientací v čase – špatně odhadujete nebo určujete:				
1.	• ...čas (tj. kolik je hodin)			1.	0 1
2.	• ...den v týdnu			2.	0 1
3.	• ...datum			3.	0 1
4.	• ...měsíc			4.	0 1
	Máte potíže si vzpomenout a být schopen převyprávět				
5.	• ...obsah či děj přečtené knihy			5.	0 1
6.	• ...obsah či děj shlédnutého filmu			6.	0 1
7.	• ...informace z článku v novinách či časopise			7.	0 1
8.	• ...informace z nedávných rozhovorů (před několika dny)			8.	0 1
	Máte pocit, že opakujete stále stejné				
9.	• ...otázky, např. „Kolik je hodin? Kolikátého je? Jaký je den?“			9.	0 1
10.	• ...informace (příběhy, oznámení, praktická sdělení aj.)			10.	0 1
	Máte potíže si vzpomenout na události				
11.	• ...které proběhly před chvílí, např. před 5 minutami			11.	0 1
12.	• ...které se staly v průběhu dnešního dne			12.	0 1
13.	• ...které se staly včera			13.	0 1
14.	Máte potíže si vzpomenout na termíny schůzek (sraz s přáteli, návštěva příbuzných, kontrola u lékaře...), i když je máte poznamenané?			14.	0 1
15.	Máte potíže dojít při vyprávění až ke konci sdělení			15.	0 1
16.	Máte potíže si vzpomenout na údaje o svém zdravotním stavu – diagnózy, užívané léky, prodělané nemoci, operace			16.	0 1
17.	Máte potíže si vzpomenout jak často a v jakém množství užívat léky			17.	0 1
CELKOVÝ SOUČET:					